

Avrupa Birliđinin Genişleme S¼reci

AVRUPA BİRLİĞİNİN GENİŞLEMESİ

Avrupa birliği'inin (AB) temellerini 1951 yılında Almanya, Fransa, İtalya, Belçika, L¼ksemburg ve Hollanda'nın imzaladığı Paris Antlaşmasıyla kurulan Avrupa K¼m¼r ve Çelik Topluluđu ile yine aynı¼lkelerin 1957 yılında imzaladığı Roma Antlaşmasıyla kurulan Avrupa Ekonomik Topluluđu ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluđu oluşturuyor.

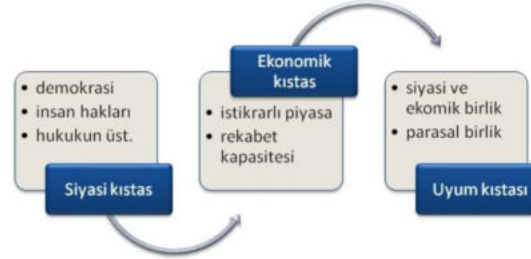
1993 yılında yapılan Kopenhag Zirvesinde belirlenen kriterler üyelik koşullarını oluşturur.

- Bu kriterler ;

Aday ülkeler:

- Demokrasiyi,
- Hukukun üstünlüğünü,
- İnsan Haklarını,
- Azınlıklara saygı gösterilmesi ve korunmasını,
- İşleyen bir piyasa ekonomisinin varlığını ve Birlik içinde piyasa güçleri ve rekabetçi baskı ile baş edebilecek

Avrupa Birliği'ne Tam Üyelik Kıstasları

AB'YE ÜYELİK SÜRECİNİN AŞAMALARI

3 aşamadan oluşmaktadır:

- Tarama süreci ; aday ülkenin, Avrupa Komisyonu ile birlikte hukuki düzenlemeleriyle AB yasalarının karşılaştırılmasıdır.
- Müzakere süreci ; aday ülkenin başmüzakerecisi, söz konusu başlığa ilişkin ülkesinin müzakere pozisyonunu, dönem başkanlığına ve AB Komisyonu'na iletilir.

AB'YE ÜYELİK SÜRECİNİN AŞAMALARI

- Onay süreci ; Ülkeler anlaşmayı ya parlamentolarında oylar ya da referanduma götürürler.

Aday Ülkelerin Uygulaması ve Hazırlanması Gereken Programlar ve Belgeler Şunlardır :

Birinci Genişleme (İngiltere, İrlanda, Danimarka - 1973)

- AB'nin genişleme süreci, kronolojik olarak 5 dönem olarak ele alınabilir.
- Avrupa Topluluklarının ilk genişleme hamlesi Kuzeye doğru olmuştur. Böylece üye sayısı 6'dan 9'a yükselmiştir. Bu ülkeler İngiltere, Danimarka ve İrlanda'dır.

1961 yılında İngiltere, Danimarka, İrlanda ve Norveç bu topluluklara tam üyelik başvurusunda bulunmuştur.

Ancak ; İngiltere'nin

1) Ülkenin Kıta Avrupa'sından oldukça farklı olduğu

2) Ekonomik sıkıntılar yaşadığı

3) Amerika Birleşik Devletleri'ne askeri ve diplomatik açıdan bağımlı olduğu gibi sebeplerle adaylıklar geri çekilmiştir.

1967'de tekrar başvuruda bulunan üç ülke ;

- 2 yıl süren görüşmelerden sonra İngiltere, İrlanda ,Norveç ve Danimarka tam üyelik için 22 ocak 1972 tarihinde katılma antlaşmasını imzalamıştır.
- Norveç'te yapılan referandumda katılma antlaşması %54 'hayır' oyu ile reddedildiğinden katılma antlaşması 1 ocak 1973 tarihinde sadece İngiltere, Danimarka ve İrlanda açısından yürürlüğe girmiştir.

- Bu ilk genişleme sürecinin itici gücü İngiltere olmuştur.

İNGİLTERE VE AVRUPA BİRLİĞİ

- İngiltere, İkinci Dünya Savaşı'nın ardından onbes yıl boyunca, entegrasyon sürecinin dışında kalmayı tercih edip, Avrupa'daki uluslararası oluşumlara karşı bir tutum sergilemiştir.

- Avrupa bütünleşmesi sürecinde, bu oluşum dışında kalmayı tercih eden İngiltere kısa bir süre içinde fikir değiştirerek AT'nin kapılarını tam üyelik amacıyla çalmaya başlamıştır.

- İngiltere'nin bu değişiminin altında ekonomik ve siyasi bir takım nedenler yatmaktadır.

- Tüm bu nedenlerin yarattığı baskı sonucunda, İngiltere 31 Temmuz 1961 tarihinde tam üyelik başvurusunda bulunmuştur.

İRLANDA VE AVRUPA BİRLİĞİ

- İrlanda, AT üyelikinden ekonomik ve siyasi alanda kazançlar beklemekteydi.
- İrlanda, siyasi açıdan üyelikle birlikte İngiltere'den özerk bir statü kazanacak, uluslararası ekonomik ve siyasi ilişkilerde daha aktif bir rol oynayacaktı.

- Tüm bu siyasi ve ekonomik unsurların etkisiyle İrlanda, İngiltere ile aynı tarihte 31 Temmuz 1961'de tam üyelik başvurusunda bulunmuştur.

DANİMARKA VE AVRUPA BİRLİĞİ

- Danimarka'nın başvurusundaki belirleyici unsur, İngiltere'nin başvurusu olmakla beraber, Ortak Pazara giriş beklentisi bu ülkenin AT'ye yönelmesinin entemel nedeni olmuştur.

- Tüm bu faktörlerin etkisiyle, Danimarka da İngiltere ile aynı tarihte tam üyelik başvurusunu yapmıştır.

NORVEÇ VE AVRUPA BİRLİĞİ

- İngiltere 31 Temmuz'da tam üyelik başvurusunda bulunduğu anda Norveç'in de İrlanda ve Danimarka gibi aynı yaklaşımı sürdüreceği düşünülmüş ancak ulusal egemenlikten ödün verileceğine ilişkin kaygılar, bu başvuruyu 30 Nisan 1962 tarihine kadar erteletmiştir.

İkinci Genişleme (Yunanistan - 1981)

- Başkent : Atina
- Nüfus : 11,03 Milyon
- Yüzölçüm : 131.957 km²
- GSYİH : 280 Milyar \$
- Para Birimi : Euro

- “Megali İdea” macerasının hüsranla sonuçlandığını gördü.
- 2. Dünya Savaşı’nda Nazilerin işgali altında kaldı.
- Ardından onbinlerce kaybin verildiği iç savaşı yaşadı.
- Yunanistan nüfusunun yaklaşık yarısı başkentte yaşıyor.

Avrupa Birliği Öyküsü

- 1967 Darbesi sonrası Karamanlis Yunanistan'ın başına geçti.
- Halkını "Ya ben ya tanklar" seçeneği ile karşı karşıya bıraktı
- Kıbrıstaki Türk müdahalesini engellemediği ve destek verdiği sebebiyle NATO'nun askeri kanadından çekildi.

- Üyelik müzakereleri 1975 yılında yeniden başladı. Yunanistan, AB'nin kapısını yeniden çaldığında demokrasi açısından Avrupa ülkelerinin gerisindeydi. Ekonomik açıdan çok gerisinde..
- Yunanistan'ı "garsonlar ülkesi" diye tanımlayan pek çok ülke vardı.
- Siyasi açıdan da pek hazır değildi Yunanistan. Yeni yeni emekleyen bir demokrasisi vardı.

- Müzakereler 5 yıl sürdü.
- Yunanistan'ın AB'ye girmenin faturasının yüksek olacağını idrak etmesi zaman aldı.
- AB, daha çok duygusal nedenlerle istiyordu Yunanistan'ı.
- Bir diğer neden ise AB'nin daha sonra İspanya ve Portekiz için de yaptığı gibi Yunanistan'da sağlam bir demokrasi tesis edilmesini istemesiydi.

- Takvimler 1980 yılını gösterdiğinde Gayri Safi milli hasılası 2 trilyon 86 milyar drahmi olan (1dolar=370drahmi) Yunanistan AB'ye üyelik anlaşmasını imzaladı.
- Yunanistan AB denen zenginler klübüne giren ilk fakir üye oldu.
- Enflasyon AB üyeliğinin ilk yıllarında pek değişmedi.

- Değişmeye başlayan, AB PARA musluklarının Yunanistan'a akmaya başlamasıydı.
- AB mucizesi 1985 yılından sonra kendini iyice göstermeye başladı.
- Dış politikada ise Yunanistan AB sayesinde yalnız değil. Sınırlarının ötesine açıldı.

AVRUPA BİRLİĞİ 3.GENİŞLEME DÖNEMİ

Üçüncü Genişleme: (İspanya, Portekiz - 1986)

- İber Yarımadası genişlemesi olarak da tanımlanan üçüncü genişleme, İspanya ve Portekiz'in 1 Ocak 1986 yılında AB'ye üye olmasıyla gerçekleşti.

- Topluluğa ilk başvurularını 1962 yılında gerçekleştirmiş ancak her iki ülkenin de diktatörlükle yönetilmesi sonucu başvuruları kabul edilmemiştir.

- Haziran 1977'de İspanya'da demokratik seçimler yapılmış ve demokrasiye geçtikten bir ay sonra da İspanya, üyelik başvurusunu yinelemiştir. Başvuru Komisyon tarafından değerlendirilmiş ve olumlu görüş Konsey'e bildirilmiştir.

- 1970'li yılların ortalarına doğru diktatörlükten demokrasiye geçiş süreci yaşayan Portekiz'e, demokrasinin kalıcı olmasını desteklemek amacıyla AB tarafından, 150 milyon avro tutarında mali yardım sağlanmıştır.

- İspanya ve Portekiz ile 1978-1979 yıllarında başlatılan müzakereler 1986 yılında bu ülkelerin Birliğe katılmalarıyla sonuçlanmış, böylece Topluluğa üye ülkelerin sayısı onikiye yükselmiştir.

KATILIM SÜRECİNDE İSPANYA

- AB üyeliği İspanya için cazip görünmekteydi çünkü üyelik vasıtasıyla İspanyol mallarına geniş bir pazar sunularak İspanya'nın ekonomik gelişimine imkânlar sunulacaktı.
- Haziran 1977'de İspanya'da demokratik seçimler yapılmış ve demokrasiye geçtikten bir ay sonra da İspanya, üyelik başvurusunu yinelemiştir. Başvuru Komisyon tarafından değerlendirilmiş ve olumlu görüş Konsey'e bildirilmiştir.

- AB üyeliğinden sonra İspanya ekonomisinde ciddi bir canlanma olmuştur.

İspanya'nın önündeki ana güçlükler ;

- Tarım ve balıkçılık sektörlerinin AB'ye serbest girişi için gereken geçiş sürecinin uzunluğu
- AT'nin sanayi ürünlerinin İspanya pazarına girişindeki geçiş süreci
- Kişilerin serbest dolaşımıydı.

- İspanya'nın katılımı özünde, İspanya'nın tarım ürünlerinin Topluluk pazarlarına giriş imkânı kazanması karşılığında AB sanayi ürünlerinin İspanya pazarına girmesine imkân tanınması olarak açıklanır.
- Bu katılımın temel unsurlarında bir tanesi Franco rejiminin bitişi sırasında krizde olan İspanyol sanayisinin daha fazla rekabete hazırlanmasıydı.

KATILIM SÜRECİNDE PORTEKİZ

- Portekiz'in AB ile bütünleşmesi ülkede olumlu bir etki yarattı. 1986 dan itibaren gelen yapısal fonlar Portekiz'in ekonomik dönüşümde önemli bir faktör oldu.
- Yapısal fonlar Portekiz'in eline, ülke ekonomisinin tek Pazar programına uyum sağlamakta büyük güçlükler çektiği, birçok sanayi firmasının ve tarım sektörünün diğer AB ülkeleriyle olan rekabet sonucunda neredeyse çökme noktasına geldiği, çok uygun bir dönemde geçti.

AVRUPA BİRLİĞİ 4. GENİŞLEME ; KUZEY ÜLKELERİNİN AB ÜYELİĞİ

- Topluluk dördüncü genişleme sürecini Güney Avrupa ülkelerine kıyasla ekonomik olarak daha gelişmiş ve demokrasinin tüm kurumları ile daha iyi işlediği Kuzey ülkeleri (Avusturya, İsveç, Finlandiya) ile gerçekleştirmiştir.
- Aynı zamanda EFTA üyesi olan bu ülkelerden Avusturya 17 Temmuz 1989'da, İsveç 1 Temmuz 1991'de, Finlandiya ise 18 Mart 1992 tarihinde Topluluğa üyelik başvurusunda bulunmuşlardır.

AVUSTURYA'NIN AB ÜYELİĞİ ;

AB'ye Katılım Yılı: 1995
Yüzölçümü: 83 870 km²
Para Birimi: 1999 yılından bu yana
Avrupa ortak para birimi (Euro) üyesi
Nüfus: 8.3 milyon
Nüfus artış hızı: Yüzde 0.24
Ortalama ömür: 77.84 yıl
GSMH: 203 milyar dolar
Kişi başına düşen milli gelir: 25 bin dolar
Büyüme hızı: Yüzde 3.1
Enflasyon oranı: Yüzde 2
İşsizlik oranı: Yüzde 5.4

• 1995 yılında AB ye üye olan Avusturya, üyelikten önemli faydalar elde etmiştir.

• Üyelik, ülkenin ekonomik gelişmesini hızlandırmıştır.

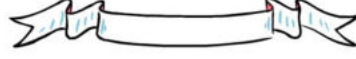

• AB'nin son genişlemesi ile birliğe üye olan Orta ve Doğu Avrupa Ülkeleri'ne olan coğrafi yakınlık, ülkenin yeni avantajlar yakalamasını sağlamıştır.

- Avusturya AB'ye üye olduğundan bu yana, diğer Avrupa ülkeleriyle ekonomik ve siyasi ilişkilerini derinleştirmiştir.

- Konumu itibariyle Avusturya'nın batısında sanayileşmiş ve gelişmiş Batı Avrupa Ülkeleri, doğusunda ise AB'ye yeni üye olmuş ya da üyelik sürecinde bulunan, ekonomik potansiyeli yüksek gelişmekte olan ülkeler bulunmaktadır.

İSVEÇ'İN AB ÜYELİĞİ;

AB'ye Katılım Yılı: 1995
Yüzölçümü: 449 964 km²
Para Birimi: krona
Nüfus: 9.2 milyon
Nüfus artış hızı: Binde 0.2
Ortalama ömür: 79.71 yıl
GSMH: 197 milyar dolar
Kişi başına düşen milli gelir: 22 bin 200 dolar
Büyüme hızı: Yüzde 4.3
Enflasyon oranı: Yüzde 1.2
İşsizlik oranı: Yüzde 6

- İsveç tüm 20. yüzyıl boyunca tarafsızlığıyla bilinse de, Soğuk Savaş döneminde ülkenin ve ülkede bulunan belli başlı otoritelerin Amerika Birleşik Devletleri ile daha ağırlıklı ilişkilerinin bulunduğu, geniş çevrelerce bilinmektedir.
- Savaşın ardından İsveç, bozulmamış bir sanayi temeline, toplumsal bir dengeye ve birtakım doğal kaynaklara sahipti. Bu sayede ülke, yeniden kurulmakta olan Avrupa'nın gereksinimlerini karşılamak için önemli bir rol üstlendi.

- Marshall Planı'nın bir parçası olan İsveç, ayrıca Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü'ne de (OECD) dahil oldu.

- Yetersiz kontrol ve buna ek olarak uluslararası piyasalarda resesyon ve anti-işsizlik politikalarından anti-enflasyonist politikalara geçme, emlak sektörü balonunun patlamasına neden olmuş; tüm bunlar sonucunda 1990'ların başında bir mali kriz yaşanmıştır.

- Siyasi kurumların çoğu AB üyeliğini destekledi. İsveç, 1 Ocak 1995'te Avrupa Birliği'ne katıldı.

FİNLANDİYA'NIN AB ÜYELİĞİ;

AB'ye Katılım Yılı: 1995
Yüzölçümü: 338 000 km²
Para Birimi: 1999 yılından bu yana Avrupa ortak para birimi (euro) üyesi
Nüfus: 5.3 milyon
Nüfus artış hızı: Yüzde 0.16
Ortalama ömür: 77.58 yıl
GSMH: 118.3 milyar dolar
Kişi başına düşen milli gelir: 22 bin 900 dolar
Büyüme hızı: Yüzde 5.6
Enflasyon oranı: Yüzde 3.4
İşsizlik oranı: Yüzde 9.8

- İkinci Dünyâ Savaşından sonra AB'ye üye olan ve ekonomisi tekrar iyi yola giren Finlandiya, bugün devlet iştirakinin % 25 oranında olduğu bir karma ekonomi sistemini benimsemiştir.

Beşinci Genişleme: (Macaristan, Polonya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Slovenya, Letonya, Litvanya, Estonya, Malta, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi - 2004) (Romanya, Bulgaristan - 2007)

- Soğuk Savaş'ın sona ermesi Avrupa kıtası açısından gerçek bir dönüm noktasıdır.
- Yarım yüzyıllık bölünmüşlüğü sona ermesi tüm Avrupa'da coşkuyla kutlandı. Kendi iradelerine bağlı olmadan, Avrupa bütünleşmesinin dışında kalan Merkezi ve Doğu Avrupa Ülkeleri ile Malta ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi AB üyesi olmak için hemen başvuruda bulunmaya başladı.

- Genişlemeyi hazmedebilmesi için AB'nin kurumsal yapısı değiştirildi ve karar alma mekanizmaları yeniden düzenlendi.
- Ocak 2014 tarihi itibarıyla genişleme sürecine baktığımızda, AB hâlihazırda Türkiye ve İzlanda ile katılım müzakerelerini yürütüyor, Makedonya ve Karadağ'ı aday ülke ilan etti, Arnavutluk, Bosna-Hersek, Sırbistan ve Kosova'yı ise potansiyel aday ülkeler olarak görüyor.

- Son olarak, 3 Ekim 2005'te katılım müzakerelerine başlayan ve 9 Aralık 2011'de Katılım Antlaşmasını imzalayan Hırvatistan'ın 2013 yılında üye olmasıyla, AB 28 üyeli bir Birlik haline gelmiştir.

Beşinci Genişlemenin Belirgin Özellikleri

- Beşinci genişleme müzakerelerin belirleyici özelliklerinden birisi de asimetrik olmasıydı
- Beşinci genişlemede, üniter Avrupa vizyonunun baskınlığı ortaya çıkmıştır. Aday ülkelerden beklenen AB'deki mevcut modeli, 'Avrupa norm ve değerleri olarak benimsemeleri'ydü

- Sürecin önemli bir karakteristiği de, geçmişte yaratılan öncüllerin ve diğer müzakerelerden sirayet eden faktörlerin göz önünde tutulması gerektiği idi

- Örneğin, Yunanistan, İspanya ve Portekiz gibi ülkeler Soğuk Savaş bağlamında üye olurken, ekonomik amaçlara kıyasla, siyasi amaçlara öncelik verilmesinin öncülleri olmuşlardır

- Bu genişleme, en azından kısa vadede Avrupa yönetişiminin merkezini, üyelerden ve yerel kaygılardan daha da uzaklaştıracaktı. Birliği yapısal olarak farklılaştıracaktı.
- Örneğin hızlı bir ilerleme olacağı beklense de, yeni üyelerin çoğunluğu eski üyeler ile refah farkını yaklaşık 30 yıl içerisinde kapatabilecekti.
- Beşinci genişlemede iyice belirginleşen bir diğer özellik de, gittikçe olgunlaşan AB'nin, genişleme sürecinde üçüncü ülkelere veto hakkı tanımamaktaki kararlılığıdır

5. Genişlemenin Arz ve Talep Yönü

• Beşinci genişleme sürecinde eski üyeler genişleme taraftarı olanlar (drivers) ve gönülsüzler (brakemen) olarak ikiye ayrılmışlardı. Almanya ve İngiltere genişlemeye açıkça destek verirken Fransa ve İtalya gönülsüzdüler.

• Beşinci genişleme esas itibariyle talep yönlü olmuştur.

• Genişlemenin arz yönünde, başlarda kurumsal tercih belli olmadığı gibi, birkaç basit nedenle açıklanmayacak kadar fazla, farklı görüşler oluşmuştur.

• Genişleme taraftarları erken ve de güçlü bir doğruya genişleme tercih ederken, gönülsüzler süreci yavaşlatmaya çalışmıştır

- Bireysel ülke tercihlerine bakarsak, Fransa ve İtalya'nın, Bulgaristan ve Romanya'yla; Danimarka ve İsveç'in, Baltık ülkeleriyle ilgilendikleri görülmektedir.
- Genişleme stratejilerinin belirginleşmesinde coğrafi yakınlık önemli bir faktör olmuştur.

ADAY VE POTANSİYEL ADAY ÜLKELER

- Hâlihazırda, genişleme politikası kapsamında sekiz devlet yer almaktadır.
- Türkiye, İzlanda, Sırbistan, Karadağ, Makedonya ve Arnavutluk aday ülke konumunda bulunmaktadır.
- Bosna-Hersek ve Kosova potansiyel aday ülke statüsüne sahiptir.

İZLANDA

Katılım müzakerelerine başlama tarihi: Haziran 2010

- İzlanda, 17 Haziran 2010 tarihinde AB ile katılım müzakerelerine başlamış ve katılım müzakerelerinde hızla yol almıştır.
- Avrupa Komisyonu, 16 Ekim 2013 tarihinde İzlanda'nın müzakereleri askıya alma kararının ardından açıkladığı oldukça kısa İlerleme Raporu'nda İzlanda'nın siyasi kriterleri karşılamaya devam ettiğini ve işleyen bir piyasa ekonomisine sahip olduğunu belirtmiştir.

SIRBİSTAN

Statüsü: Aday ülke

Katılım müzakerelerine başlama tarihi: Ocak 2014

- Sırbistan, 22 Aralık 2009'da AB üyeliği başvurusunda bulunmuştur. Sırbistan özellikle Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICTY) ile işbirliği konusunda gerekenleri yapmadığı gerekçesiyle AB tarafından eleştirilmiştir.
- Mayıs 2011'de Srebrenitsa katliamından sorumlu tutulan Ratko Mladic'in, Temmuz 2011'de ise Goran Hadzic'in yakalanması ve Lahey'e sevk edilmesiyle Sırbistan'ın önünden büyük bir engel kalkmıştır.

- Sırbistan ile Kosova arasında ilişkilerin normalleştirilmesine yönelik 19 Nisan 2013 tarihinde parafe edilen anlaşma da Komisyon tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.
- Komisyon, 35 fasılda yürütülen tarama sürecinin 2015 yılının ilk yarısında tamamlanmasını beklemektedir.

MAKEDONYA

Statüsü: Aday ülke

Katılım müzakerelerine başlama tarihi: 22 Mart 2004 tarihinde AB'ye üyelik başvurusunda bulunan Makedonya, 16 Aralık 2005 tarihinde aday ülke ilan edilmiştir.

- Makedonya 2009 yılından bu yana AB ile katılım müzakerelerine başlamayı beklemesine rağmen, Yunanistan ile arasındaki isim anlaşmazlığı nedeniyle AB ile bütünleşme süreci tikanıklığa uğramış durumdadır.
- Komisyon katılım müzakerelerine başlanmasını ve isim anlaşmazlığının müzakerelerin erken safhasında çözümlenmesini tavsiye etmiştir

ARNAVUTLUK

Statüsü: Aday ülke

Arnavutluk, 28 Nisan 2009'da Avrupa Birliği'ne üyelik başvurusunda bulunmuştur.

- Avrupa Komisyonu, Kasım 2010'da Arnavutluk'un Birliğe üye olabilmesi için 12 kilit alanda gerekli reformları yerine getirmesi gerektiğini belirtmiştir.

BOSNA-HERSEK

Statüsü: Potansiyel aday ülke

- Potansiyel aday ülke statüsünde bulunan Bosna-Hersek, AB'ye üyelik başvurusunda bulunmayı beklemektedir.

